

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Avstriæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67277)

PROVINCIA AVSTRIÆ.

GENS est triplex; qua cum hîc nostris agendum est. Germani, Boemi, Hungari toto sermone dispares. Boemis Sclavi, Hungaris Croatæ adnumerantur. Nostri sunt trecenti septuaginta tres, & ipsi varia natione multi, sed bona caritate vni. Distribuantur sedecim Domicilijs; quorum sex hic annus 1598. pestilens fuit: verùm Deo propitio, ad neminem mali contagio pertinuit. Vienna numerat quinquaginta quatuor: Græcium sexaginta novem: Brunæ degunt sexaginta tres; quorum quindecim veterani, cæteri novitij: Pragæ triginta duo censentur: Olomutij quadraginta vnus: Crumlouij tredecim: 17. Commotouia: Houodomij 12. par numerus Glacij: vno minus Labaci: Turocij 9. Sellia vndecim: Claudiopoli 28. Albæ Iulia tres existunt. Admissi hoc anno, quatuor supra quadraginta: quibus sunt ea bona animi, quæ promittunt frugem. Sex religiosa morte à nobis abierunt, nostra spe, ad vitam meliorem.

COLLEGIUM VIENNENSE.

HIC annus peste grauis perrexit esse Ciuitati Viennensi, minus tamen quàm superior, infestus: fuitque priore semestri Nostrorum numerus hic incertus: posteriore autem certior sterit. Obijt Ioannes Modlerus agens ætatis annum sexagesimum sextum; ex quibus triginta duos in Societate vixit, obeundis plurimis boni coadiutoris laboribus; præcipuè curandis infirmis studium suum religiosè dedit: integer cordis, cætera tactus; sustinuit propè triennem ab apoplexia langorem, vt illam ipse, quam alijs adhibuerat sollicitam experiretur suorum curam. Verbo dicam: Hic vir ægros domesticos, exterosque, etiam peste moribundos atque mortuos omnis solatij & pietatis obsequio eò prosequeretur, vt sub pia illius manu, mori velles & humari. Sacerdotes duo quisque cum socio à reliquis seiuncti ad pestiferas ædes Dei auxilio tuti adierunt: quorum sedulus labor apud homines effecit, vt Societas nostra firmaretur in eo, quod iam ante habet, nomine. Primo vere restitutæ sunt Scholæ, quas lues turbarat. Studiosi numerantur quingenti: à quibus exhibita breuiora duo dramata, quæ placuerunt. Habitæ conciones Dominico & plurimum festo quoque die tres; quarum vna Hungarica: omnes dant fructus vberes. Ea quæ Iaurino recepto pronunciata est, tanto omnis ordinis concursu est celebrata, ita cupidè audita, vt excudi debuerit; expressa in eandem rem poëmata, pari que cupiditate excepta. Doctrina Christiana etiam messem suam habuit, dum eius auditione vel adultiores taciti erudiuntur. Duo quidem coniu

coniuges in hæresi educati in templum nostrum curioso oculo ingressi, viderant pueros Angelorum cultu, mysteria pietatis proponere; eo permoti sunt, vt inde consilium mutandæ religionis cœperint; quod feliciter peractum frementibus hæreticis, quorum fauorem & gratiam diuinæ gratiæ longè postponendum duxerunt. Nonnulli spiritualibus exercitijs magno pietatis progressu exculi. Visitati carceres tam qui laboribus publicis adiudicatos, quàm qui capitis reos coërcent: vtrique de animæ salute edocti, atque largitione adiuti: præcipuis quoque anni diebus post peccatorum expiationem & perceptam Eucharistiam ad liberale epulum adhibiti. Subuenitur extremo supplicio damnatis; in his milites quinque audita repentindò, (pridie enim capti fuerant,) mortis sententia, vsque furere cœperant, vt omnem animorum curam perfundarent. Mitigati à nostro Sacerdote, & peccatis soluti, sacroque Christiani hominis viatico aucti, magno pietatis sensu vitam finierunt. Sex alij, qui iam iam expectabant laqueum, propitio interuentu liberati, alij carceribus exempti. Et Nosocomijs sua opera collocata; & diffidia opportunè restincta; & aliud omne officij genus in proximos collocatum. Paschali tempore amplius tria millia confessi apud nos communicarunt; neque de pietate quidquam remissum totius anni decursu. Hæresim exuerunt centum & sexaginta quatuor; in quibus aliqui Nobiles: aliqui ea auctoritate, per quos magna ad religionem expectatur accessio. AEs male partû iure ad dominos redijt; hominesque plurimi ad honestiorem vitæ rationem. Duo votis piè nuncupatis sanitatem sunt consecuti. Generales confessiones tot auditæ, vt numerum certum inire fuerit difficile.

E V I T qui in captiuitate Turcica, Mahometismum circumcisis turpiter induerat; sed magno dolore perfidiam detestatus ante mortem sese Catholicis adiunxit.

finis

Mulier

Mulier anus, annos sexaginta cum marito in eadem secta traduxerat, quæ adolescens capta à Turcis, hoc bello à Christianis recepta, nostro labore Ecclesiæ reddita est. Et illud est Dei miserentis. Tenebatur inter Turcas vnus aliquis Christianus grauibus compedibus onustus; cum humana ope spes nulla liberationis, totam in diuina reponit: quin voto suspirat B. Virginem, quæ colitur ad Cellas: is locus est celebris inter Nonia iuga Styricæ. Huc concepit votum, Dei que præpotentis ductu longè per medias hostium regiones secum trahens pedicas ferreas in Christianorum ditionem euasit, vbi in morbum incidit ex ærumnoso itinere. Hinc, qui pedes ire non potuit Cellas, toto iuit animo, misit que compedes; ipse paucis post diebus piè est mortuus. Eodem piè peregrinatus Serenissimus Archidux Maximilianus Cæsaris frater, habuit ex nobis Sacerdotem, cuius ministerio Christiana mysteria perciperet. Per iter quod fuit tridui, Sacerdos ad mensam summus accumbere, deinceps cæteri atque Princeps imus, omni verborum & gestuù honore procul; sic enim iste iusserat, quo falleret homines, ne concursu & stupore Principis peregrini deuotionem fallerent. Auctum est templi nostri instrumentum multis magni precij donarijs; inter quæ est sacrosanctæ Eucharistiæ ferculum, quæ theca est turbinata eximij operis quadringentis auri nummis æstimata. Subreperat in Urbis viciniam heretici verbi minister, multos que vel ex Vrbe auditores conciebat ad cauponam, locum sane verbo opportunum. Id nostro indicio didicit Magistratus, misit que concubia nocte armatam manum, quæ hominem extraheret: Meri verbi cauponator sese in cellam vinariam abiecerat, vnde abstractus fuit à dolio nouus Diogenes, & in carcerem datus, atque post damnatus extra Austriam perpetuo exulare, ni malit capite minui. Sed hæc natio hominum tanti suum dogma stare noluit.

MEMORO magnum diuinæ ultionis in præfactos religiosos argumentum. Vixerat in Societate Coadiutor annos propè tredecim, quos varijs officijs commodarat; ipse semper sui vini, vt qui ad obsequendum animi refractioris benignè habitus, & missus variè experiundi causa, tandem quò moliebatur dimissus est. Nouus sæculi miles venit Viennam, inter præfidiarios scribitur, pertæsus veteris nouum sacramentum dicit. Iam licentia proiectus, consensu an silentio abit post commilitonem furtiuo spolio non grandi onustum, neque tempori reuertit excubiarum, & stationis negligens: quæ illi causa fuit necis; nam captus, & luce palam in campum ob oculos Collegij, lictoris manu, productus, inter alios duos, reus temeratae disciplinæ militaris, supercilio adhuc satis erecto; porro miser ponet. Fit iudicium militare, ad quod Tribunal sistitur manicis ferreis adstrictus. Subinde Collegium, quod contra erat, aspicit ore benè firmo: discutiuntur causæ, feruntur sententiæ, tres capitis damnantur; supplicio seruati in diem futurum. Hic primum seriò sese colligere, primam fidem irritam recordari, ingemiscere, mittereque, qui de sacerdotibus nostris accersat aliquem; hunc orat vt suis verbis bonos Patres subiectissimè exoret, velint, si quidem possint, impetrare tantillam vitam ad alia omnia parato. P. Prouincialis quam ante illi ostenderat humanitatem, etiam hîc exerit. Adit Principem ad æqua nostra postulata cæteroqui facilem, orat id supplicium vt detur Societati. Optimus Princeps reddidit, Nolle officium militis sua auctoritate vsquequaque imminutum, suo tamen nutu hanc rem integram permitti militiæ censoribus. Viderent quid è re publica foret. Sed verò oportuit exemplum prodere. Ergo reus præmissa confessione & communionem, ad mortem se comparat, postera die subeundam; magnoque dolore profitetur hanc pœnam iusto Dei iudicio desertæ religionis esse vindicari.

vindicem; quod nostris inculcatum vellet; additque nulum diem sibi diluxisse liquidò felicem totos menses octo, ex quo fidem religiosam fefellisset; quare illius pœnitere, illo maxime cruciari, serò sapere. Pergerent autem nostri Coadiutores, saperent, & quod faciunt, suam ipsi cōditionem amarent. Tandem raptus ad supplicium frequentissimo vrbis loco sub Carnificis gladio occubuit. Vidit noster, qui reo extremam præstabat operam, viderunt alij qui aderant attoniti, caput à trunco decussum præcipiti rotatu ferri, & toto ore imprimi in foedam aquulam, quæ ibi propter collecta fluitabat: forte hanc dixerō pœnam hæsisse in lingua, quæ domi nostræ olim audita fuerat cum audientium horrore; malle se supplicium capitis, malle quiduis aliud perpeti, quam parere: Ecce tibi quid perpeffus est.

MISSIO CASTREN- SIS, ET RESIDENTIA Sancti Bernardi.

VT in castris semper magna fuit seges exercendi Christiani officij, ea certè hoc anno ad Budam contra Turcas: vbi assiduo cum imbre, & cæli inclementia dimicatum, vnde multus languor militibus; quare concionibus excitati ad tolerantiam, luxuria compressa, & luxus copiosior mensarum arctatus; in ægros & sancios largæ elemosinæ distributæ: audita plurimorum confessiones: mortui sepultura affecti. Qui ista præstitere duo Sacerdotes, ijdem reconciliarunt mortaliter dissidentes aliquos ordinum ductores: Optimates utiliter admonuerunt de ijs, quæ ad magnum rei Christianæ emolumentum.

ticos, prona allocutione fecerunt æquiores nobis religionique, unde speratur utilitas. Quotidianus usus sacrificandi orandi que hominibus fuit in veneratione & bona commendatione. Propensa Dynastarum voluntas, quæ circa Principem maximè tunc enituit, quando ad nostrum, qui erat in discrimine, cum sollicita ope aduoluerunt. Et verò serenissimi Principis Matthiæ, qui totius exercitus Imperator, claruit singularis omnino de nostris cura. Inter alias Castrenses curas, pericula, & bellicos fremitus sæpe de illorum valetudine exquirebat. Ad D. Bernardi quatuor resident, qui dum colligunt fructus Collegio alendo, faciunt itidem bonam sementem in mentibus proximorum. Sunt duo Sacerdotes, & totidem Coadiutores.

COLLEGIUM GRÆCENSE.

HOC Collegium bipartitò reddo: primùm quæ domi, & proximè à nostris; deinde quæ foris, & plus ab externis. Seminarium est in quo omnes facultates traduntur, sicut in plenioribus Societatis nostræ Collegijs. Dei munere nullus ex omnibus errante circum pestilentia vel amissus vel tactus est. Kalendis Ianuarij facta est à tribus quatuorvotorum professio, nobilitata Archiducum Communione. Ad Societatem duodecim, quorum septem studiosi, adlecti. Benè aucta est res libraria: cui cuiusmodi exercitationis Philosophicæ Theologicæque vigent. In vtraque facultate Baccalaurei & Doctores ritu Academico dicti: etiam suus honos stetit litterarum studiosis: nam principium lectionum à præmijs diligentia ductum; quod augustius

gustius reddidit drama de Auio D. Ioannis Euangelistæ
 alumno in viam Virtutis reposito. In anni decursu alij
 dialogismi, dialogique venustè pronuntiati, spectante
 Procerum & Principum coròna. Pleraque iuuentus ad
 studium acuit mentem octiduana confessione. Huc con-
 ferunt duo Sodalitia pietatis colendæ; vnum inter conui-
 ctos titulo Sancti Spiritus; alterum B. Virginis, vbi cæ-
 teri studiosi: vtrumque datis nominibus celebrant præci-
 pua spe adolescentes, sed quoque Senatores, Consulares,
 Dynaste, ipsique Principes, & hi quidem ambobus contu-
 lère ducentos aureos scutatos. Item duas vestes sacrifi-
 cantis, siue casulas opere serico, argenteoque, & columel-
 las variatas solidi argenti emblemate, altaris ornamen-
 tum. Præter hæc Hispaniarum Regina Margareta dedit
 corollam precio quasi octoginta nummorum aureorum,
 paremque summam pecuniæ; cui abeunti in Hispaniam
 Collegij Rector attributus est à confessione. Alij alia
 munera addidère, quibus suppellex Partheniana copio-
 sè aucta est. Innouatum D. Catharinæ templum Sodalium
 conuentibus, & excusæ typis regulæ, quæ in precio sunt
 vel Archiducibus. Ex his serenissimus Maximilianus an-
 nos natus sedecim cum dignitate præfuit Sodalitati
 Deiparæ Virginis.

EXCVRSVM est in agrum vicinum; exposita ele-
 menta fidei permagno non puerorum modò concursu,
 sed etiam vel è remotis locis conuentu hominum ætate
 benè grandium, præuia eorundem modulatione, vt viri
 numero trecenti certarint cum pueris, & turpe duxerint
 ijs primas dare, quos antea oportuerat docuisse. Itum
 quoque ad arces, coenobia, & alia loca, vbi nonnunquam
 vnus vno die centum & quinquaginta confessione expia-
 uit. Docuerunt pro suggestu & de plano, siue puer, siue vir
 rudis operas expeteret. Improbi libri sublati: perseue-
 rantia in diuinis officijs introducta.

ITVM & ad oppidum octo passuum millibus, ubi doctus est rudis populus catechesin necessariam ad intelligentiam sacramentorum, & Ecclesiae caeremoniarum. Auditæ frugiferæ animorum expiationes. Longius excurrerunt alijmilliaria viginti, auctore Principe, Mitterdorffium vicum vsque incolarum ingenio efferatum, quorum capita in vinculis ob rebellionem in summum Magistratum, diu habita, Lutherum vix eiurarunt. Difficile est iacere rete ante oculos pennatorum, iactum tamen doctrinae semen; quod Parochus ipsis probus est: ibi vnus redactus est cum coniuge, quem Prædicans ante seduxerat, intentato eius rebus igne, ni deficeret. Intermiffa annos quindecim celebrata processio (erant dies rogationum) cum paroecianis hæreticis, qui dum de non præferenda cruce luctantur, audita vox Catholici antea occulti; Mene tui pudeat, ô sancta crux? & prætulit, vincente pietate pudorem. In alia paroecia Catholica bona consuetudo desuetudine prolapsa excitata est. Paroeciani comitantibus duobus alienis Parochis dum carerent proprio, transfuerunt cuneatos insultantium hæreticorum globos, sublatis altè vexillis, cum cantu audaciæ & lætitiæ. Alibi passim alieni à fide animi, ob Magistrorum populi periculofam cum vita doctrinam: huic malo itur obuiam, vt spes sit perniciem omnem religionis Catholicæ abolitum iri. Hæc foris; redibo domum.

DOMI commentatione diuina exercitati nouem, quorum alumni Pontificij quinque, omnes Sacerdotes noui, Philosophiæ & Theologiæ præfidijs instructi in vineam Domini missi. Illustrissimus quoque Nuncius hebdomada sancta colligendi sui causâ domum nostram se recepit. Per idem tempus Illustrissimus quoque Regis Catholici Legatus Praga adueniens, in Collegio dictione aduentitia exceptus. Præter Florentinum & Mantuanum Legatos, & Illustrissimû Nuncium Transilvaniæ, Illustrissimus

mus

mus quoque Malaspina Nuncius Apostolicus, dum ex Polonia Italiam peteret, Collegium inuiserunt, & sacris in æde nostra adfuerunt. In templo docendæ plebi, in carcere, Xenodochio, solandis miseris, studium adhibitum. Per Quadragenarij Ieiunij dies cum frequentatione Eucharistiæ vis confitentium fuit aliquot millium. Quidam sacra exomologesi, & agni cerei particula spectrorum umbras fugauit. Quinque, quibus omnino fixum erat iam vitæ corporique finem adferre, ab exitio sunt recepti. Alij in mutuam concordiam reuocati. Vir Deo sacer ad cœnobium, à quo vigesimum annum abfuerat, bono consilio reductus. Inducti alij ad fidem matrimonij: concubinæ abactæ, mulier hæretica in difficultate partus suafu Catholicæ obstetricis confessa, mox enixa est partum, mirante marito hæretico & exultante.

NE SCIO quis, certus tamen, flagitioso amore ambustus ardebat libidine; cuius perficiendi impotens, orat malum dæmonem in remedium sceleris, seu vitæ exitium. Ilicet exoratus adest dæmon, orantem per fenestram, qua lasciuè prospectabat in præceps verticoso iactu turbaturus: ille magnopere territus inclamat monstro: Tu agesis, paucillum vitæ, ego æternum animam concedo: & disperijt monstrum. Manet flagitium in homine, qui porrò abiit in siluam, vt perficiat ictam cum dæmone pactionem: sed eundo ignes sceleris repressores sentire visus, & dolore corporis, vt ei ferendo impar verterit, retuleritque pedem. Quæsiuit medicinam truncata confessione: sed non reperit: quin erat animus cum scelere adire synaxim, cum interim communionis præuia nocte vigilans videre visus se pascere porcos, quorum vnum errantem cuneato reliquo gregi etiam cum maxime cupit adiungere, potuit nunquam; intelligit crimen aberrare seiunctum à cæteris peccatis, velut aceruatim confessis. Frustra minæ; stabat consilium adeundæ com-

munitionis, & facta est aggressio ad cancellos: inde magno impetu ignoto monitore capillis bis reuellitur: ab Angelo custode factum credit: audacior tamen adit tertio, & communicat. Ibi angitur magis, consilium repudiatum dolet: redit domum, prandet, cum magno cruciatu disijcitur stomachus, turpiter expuit, vix non emoritur. Clementem certè nactus Deum, qui eum conscientia vindice vsque eò stimulauit dum lachrymis emeret solatium, & confessione vera salutem, quam intra octiduum iterum ac tertio adeptæ sanitatis amans repetere non dubitauit.

N V N C de ijs qui ad fidem adducti. Deficientes quidem confirmati quatuor & viginti, ad vnam speciem edocti plures viginti: foris effectum cum vna domina vt subditi vsum calicis dimitteret. Porro qui prudentes à fide abstracti omnino deseruerant, post multorum annorum errorem reducti quatuordecim: qui verò hæresim cum lacte suxerāt, ad Ecclesiam venerunt centum & octo. De his quædam explicatiùs ponere operæ precium videtur. Liberiùs fortè traducebat Prædicans pro concione Catholicos, nunquam ab ijs citari D. Paulum: placuit vni auditorum experiri: audit à nostro prima qua interfuit concione, citatum duodecies: certitudinis gratia redit iterum: laborat memoria notandis scripturis. Ergo suorum cognoscit fraudem, eiurat hæresim. Conuersæ & Virgines quinque, tres è celebri Baronum stirpe: duæ antiquo iuxta & illustri sanguine nobiles. Comes Croata vnus. Dynasta fuit Styrius, cuius in his regionibus auctoritas summa, ac ob rerum cum scientia prudentiam prope modum Lutheranorum oraculum. Hunc aiebant vniuersi aut nunquam, aut certè vltimò immutandum. Irrita vaticinatio. Adijt Dynasta Nostrum auctore alio Barone; disputatum, suatum, persuasum, mittit clam hæresim cum communionem sacrorum. Suspicati quod erat heretici causam quærunt desertæ religionis, ex sententia Procerum
legatum

legatum destinant, qui vrgeat, vt, si quid in animo sit scrupuli, eijciat: si abnuerit, offerat Prædicantis cum Iesuitæ colloquium. Admittit verò Catholicus ea lege, vt concertatio publico ab Amanuensi referatur in tabulas. Sed retractata conditio: rimida enim est perfidia. Quæ res & victoriam & animum dedit Catholico, vt animarum prædones coram ipsis Proceribus contemneret. Desponsa fuit eidem, viri auctoritate Baronis, religione hæretici, filia occultè Catholica, quam frater Catholicus & mater hæretica quidem, sed benefauens, alebant in fide. Defertur à viris primoribus ad patrem senem & morbidum, vt inimica Lutheri, & desertrix doctrinæ publicæ. Igitur ex coniuge statum filix percontatur acrius maritus: illa varia arte eludit. Dum non sufficit quæstionibus, vrget matrimonium; quod Principum monitu celebratum, parente non in coniugem modò, filiam, & generum; sed in nostros etiam, quorum opera conuersi sunt ambo quàm optimè affecto. Nam dialogo nostro, & concioni semel interfuit, & in Parasceue sepulchrum Domini inuisit. Persuasa eidem à genero doctrina vera de vna specie. Is quamuis necdum Catholicus, pergit tamen ex animis Procerum malè conceptam de Societate opinionem euellere.

NOBILIS Bauarus annis triginta Ecclesiæ defertor, & interea pauperum quibus quot hebdomadis tres mensas instruebat liberalis fautor, vrgente casu quodam calamitoso, petijt Nostrorum suppëtias in angore conscientix: nimirum eam calamitatè pœnam arbitratus deserit æfidei. Igitur adiutus redijt ad Ecclesiam, tandemq; in manibus Nostrorum mortuus est, inuenta via ad beatam vitam. Sequitur conuersio foeminx dissimilitudine facti mirabilior. Catholicus iustæ conditionis tumescebat hydropisi, adeo foedo corpore, vt vmbra videres non hominem. Os putido halitu ructabat foetorem, vxor & domesticici ferre non poterant: si inuisebant, erat per transen-

nam: nunquam tamen à Sacerdote nostro, cui vitæ actiones detegere solitus erat, relictus est. Obstupuit hæretica coniux in patris crebra & constâte charitate, qua Prædicantes suos carere intelligebat, promittit marito stipulata manu, videlicet roganti corrigere religionem, se Catholicam fore. Excessit maritus è viuis: vxor ex hospitio, quod incolebat, eo consilio, ne Patri nostro eam ab errore reuocandi potestatem faceret. Et fugit viuum non mortuum: apparet mortuus, appellat de promissione. Ipsa quia pertinax iterum ac sæpius nocturnis terroribus sponsonem ad memoriam reuocat; nec data illi ante quies, quàm dato ab ea nomine Ecclesiæ ad eam tandem intrare sit compulsa.

M O R B V S habebat virum annos quadraginta maturum, sanguine perinde ac militia nobilem: cui per visum minç intendebantur ni Catholicus fieret, futurum vt damnaretur, & hic proinde stimulis conscientix adiutus est, sed operosè: quia ex hæreticorum gurgustio turbabat Prædicans, Nostro ab ægro recedenti succedens. Fure à Patre depræhenso concertatum est variè, sed vt mos est hæreticis, cum varia fidei capita singula imperfectè percurreret, eò angustiarum deductus est, vt secum pugnans recederet, nec amplius reueniret ad ægrum: qui tamen adeò vexatus est ab alijs, quorum hæresi se abdicauerat, vt furore desperationis comite cultro sibi animam eripere voluerit. Iam ferrum improbum in pectus adegerat, sed erratum in via mortis, qui error saluti fuit. Inter hæc accersitus è Collegio opem præbet animo, viamque & rationem præscribit exitus melioris. Dictum surdis auribus ægro dictante actam rem agi; se diabolo deuotum, nomen I E S V appellare non posse. At pater audentior contra, multis instat, & yrget pactum rescindi posse. Altis tandem Dei gratia clamoribus aditum ad aures habuit oratio, & deiectus de sententiâ, mox etiam de criminibus
audit

auditus, sanctè expiatus, præfente nostro mortuus est, insigni constantia vsque ad finem.

VENIO nunc ad ea quæ tametsi Nostris omnino propria non sunt, tamen eos quadantenus spectant; vt quæ illis vel auctoribus, vel arbitris peracta, & sunt ad Dei gloriam. Ferdinandus Archidux, cuius desiderium opportuna confessio & communio, per Quadragesimam quotidiana cruciatum Christi meditatione excoluit animum, corpus domuit abstinentia strictiore; pauperes ditauit eleemosina; & sanctioris hebdomadæ feria quinta ad epulare conuiuium loco in aula purpuratis ex holerico peripetasmatis regiè conspicuo conuiuias accersijt illos ipsos, quorum diuitiæ mendicitas & patientia. Erant isti numero tredecim canitie candidi, ætate, si eam bona fide conferas, ad mille trecentos quatuor & triginta annos effeti, visendi ferè cuncti sæculares, aliqui sæculo grandiores. Archiduces è templo vbi à prima luce perstiterant, circiter meridiem regressi, Ferdinandus ponere pileum, capere mantelium, senibus seruire ad mensam; duo fratres Maximilianus & Leopoldus ponè subire vegeti simul administri omnium, quæ ad epulantium vsum, quæ ad lautitias. Stabât ornata è ligno vasa iustè alta, & late capacia, arte noua tredecim Aultriacis armis insignia; in ista Principum manu effusæ reliquiæ, addita omnis mensaria suppellex omnino noua: centum insuper & triginta ciborum alia fercula curata in ædiculas pauperum deferri vniuersa. Mensis remotis lectum est à Diacono diei Euangelium; vbi audita sunt illa verba (& cum accepisset linteam, præcinxit se) Archiduces lintea capiunt, præcinguntque; & cum illa (Misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum) illi genibus nixi mendicorum pedes lauant, terguntque, simul benigno oris pressu suauantur, addunt singulis vestem corpori, & in crumena pecuniam appendunt è collo, gratum miseræ allevamentum,

uamentum,

uamentum. Hoc filij habent documentum abs optima matre, quæ ter eadem sancta hebdomada, & frequenter cæteris per annum ingressa domum hospitem præbet largam stipem & cibaria. Igitur Ferdinandus ita sese composuit ad iter in Italiam, quod ingressus est mense Aprili, paucò comitatu, vbi vnus erat de nobis Confessarius. Huc cogitauit tum vt sese S. D. N. Clementis VIII. venerabundus sisteret Ferrariæ, vbi de Pontificis manu Christi corpus excepit porrigenti solatio singulari, tum vt coleret sacra loca, præsertim Virginem Lauretanam.

E N I T E B A T V R. Princeps occultus pergere, sed innotuit Italiæ Principibus, summo studio ac magnificentia exceptus, sæpe quidem regalia palatia Religiosorum contubernijs posthabuit Patauij & Romæ.

N A R R O deinceps quàm feliciter hic annus exijt, dum secum eduxit ex oppido, adeoque totis prouincijs pestem animarum. Archidux Ferdinandus redierat ab Italia plenus animi & certus eijcere hæresim, quod ante fuerat quoque parentis Caroli desiderium. Eijciendi quisquis conatus omnibus videbatur præsens discrimen habere: post multam consiliorum agitationem, hoc consilium vni Principi sedit, quod reliquis vacillabat, vt nouus ab illo qui obierat Parochus classicum daret: vir antiqua fide, doli inscius, prouidus recti, bene habilis in hac chorea ducere finem. Hæresis huc olim inuaserat, eratque publicis comitijs recepta in clientelam omnium Procerum, ac magno sumptu alebatur, atque ante Nostrorum aduentum velut Domina passim volitabat, etiamque nunc audebat Collegijs quatuor per Principes Ciuitatis positis. Igitur ex condicito Parochus intentat litem hæreticorum Collegio quod Græcij alebat quinque ministros verborum, plures Magistros docendæ iuuentutis, & complures perfidiæ alumnos, id autoritate Procerum stabat publicis Prouincialium impensis. Quæritur ille suum ius occupare

occupari; esse iuris sui, & in sua ditione spiritali quotquot toto Græcio essent; atque Prædicantes in messem suam vnus iniquam falcem mittere, & annos iam amplius triginta nequiter auertere. Quid inde verò? Orat Prouinciæ Iudices, ad quorum tribunal litigabat. Vrget de eorum sententia suum sibi reddi. Hi ipsi erant Proceres hæretici, & Collegij Prædicantium curatores, penes quos summa Prouinciæ post Principem extra Comitiorum tempus, qui mirari audaciam noui accusatoris, quocum verbis velitari, quem ridere velut non satis competentem sui. Contra iste acrior, tanquam si cotem nouaculæ adhibuisses, exacui, instare, & minari se illos esse appellaturum apud Principem de neglecto iudicio. Illi porrò negligere hominem, & à Tribunali submouere: ergo appellat; verbo, scriptoque orat litem æstimari, æquumque & bonum se petere. Principem esse vnum & sacrum innocentiae perfugium. Hæc magno animi sensu peraguntur. Princeps graui decreto mandat quatuordecim diebus absint Prædicantes cum suis, & iuri alieno cedant: siquidem in hanc possessionem inuasissent, quæ nulla posset præscriptione teneri. Ex hinc cursitatio Optinatum per aliquot dies, & scriptiones, & preces, & quasi minæ. Videret certè Princeps nequid inde detrimenti. Qui alterum scribit S. C. iubetque damnatos abesse ante primam facem, ni ferrum velint experiri, & erat in promptu miles. Matutina hæc comminatione tanquam cœlitus concussi, & limphati sese corripunt è suo gurgustio omnes ante vesperum, ac solum vertunt. Visebatur ad turrim cœnobij quod abest quinque millibus passuum, hæresis septicipiti monstro insidens, porrecto abominationis poculo, picturis adumbrata superbè resistere aduersus B. Matris, & aliarum Virginum vestigium, quæ in ipso tempore fulgure tacta est, & erasa, cæteris imaginibus illæsis. Nec modò ex Styris, sed etiam ex Carnis & Carinthis

this eiekti, qui mali feminis, quã lectionibus, quã concionibus malam sementem factitabant. Dei digitus est, cuius ostensione ac robore illa pestis tandem proiecta abierit: de qua laude nihil decerpere voluit Opt. Ferdinandus, hoc verbo vsus: Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.

RESIDENTIA MILLESTADIANA.

ANNVS census Collegij Græcensis auctus est additione oppidi. Id oppidum est in superiore Carinthia situm lato admodum agro & cultura fertili, & est ipsum loco salubri, utpote puro, & iucundè amœno; nec ita nouum, quod circiter annum Christi D C C. LXXIII. à Diuo Domitiano Duce Carinthiæ & Noricorum mille idolū statuis (vnde loco nomen Millestadiū literis mutatis) gentilitia superstitione celebratū. Sed bono euentu vertit Dux tabernam idololatriæ in domicilium Christi. Hoc ita factum. Per id tempus acceperat ex rumore Dux, Diuum florere Virgilium Antistitem vrbs Salispurgensis, sanctimonia iuxta & fama miraculorum celebrem. Hunc Deo auctore per oratores accersit, à quo fidem pro perfidia, Christum pro idolo edoctus euersa impietate voluit pijsimus princeps velut testem in Deum pietatis sedem eo loci fundare Religiosis S. Benedicti, & postea fuit magistri Ordinis sancti Georgij: Hinc Collegio pendebatur annuum vectigal, sed cum desiderarentur ad ampliorem nostri Seminarij & Vniuersitatis statum paulò ampliores redditus, & consueti ægrius inde semper obtinerentur, hoc oppidum cum suis terris iuncto prouentu, liberali beneficentia munifici

nifici Ferdinandi Archiducis collegio est attributum, ut ipse iam sit post frugiferum laborem tranquillis rebus ambos fructus Collegium accepturum. Neque nulli erunt nostri Patres in reddenda vice, nam duo cum coadiutore missi iam oppidanorum animos erudiunt ad virtutem.

COLLEGIUM LABACENSE.

NOVVM est hoc Collegium anno superiore felici initio inchoatum. Fundator est Serenissimus Ferdinandus, cui multa cura de progressu. AEdificio struendo lapis primus iactus est mense Maio, rem egregiè adiuuantibus, qui Principis partes hîc tuentur. Tunc rediniuus extitit Abraham immolans filium, datus venustè in conspectum à nostris discipulis, qui in tres Grâmaticæ classes hic sunt distributi. Actio visa est cum applausu & accessione ad scholas, damnataque socordia Pedotribarum Lutheranorum, qui suos eiusmodi decorè nihil doceant. Spem fabricæ copiosæ promouent quatuor millia Florenorum à quodam nostro attributi. Et Ioannes Episcopus Labacensis defunctus iam ante suo munere attribuerat mille talleros. Domus quinque emptæ sunt, vna Nostrorum seruit habitationi, dum Collegium ædificatur; quatuor aliæ ad cepti ædificij solum latius efferendum. Antistes qui demortuo suffectus, ipse nostri amans, sui prodigus, ut Dei rem agat. Primates alij omnem occasionem libenter occupant ædificationis adiuuandæ, iumentis ac operis ad eam liberaliter datis. Conciones dominicis diebus sunt duæ, antemeridiana Germanico, pomeridiana Carniolo idiomate, quod idioma longe defecit à suo fonte Illyrico

rico veteri sermone. Laboratum ut simultates & odia ponerentur, atque effectum. In Nosocomio eo utilior quo locus templo ab hæreticis, occupato vicinior. In hoc contubernio pauperes bis erant & miseri, nam & à morbo patiebantur & ab auditione Prædicantium, qui illis occinebant calumnias, probra, & sannas in Catholicae fidei opprobrium: quare tempestiuo solatio recreati. Agnus cereus sacer, & preces expetitæ aliquot foeminas difficultate partus leuarunt. Vir opibus & nobilitate certa, sed incertus fidei, auebat nostros cum Lutheri præconibus videre & audire cõgredi, promptus victores sequi. Euocat illos quos habuit paratos, euocat & istos, qui tergiuersari & prælio abesse. Homo perspicax tantisper dissimulat dum epulum apparet, quò isti non inuiti solent. Ad conuiuium utrosque futuræ pugnae ignaros inuitat, atque oportune inter se cõmittit. Complures simul vocati erant viri nobiles certamen conspecturi. Hic Prædicantes in arena trepidum statum capere, referre pedem, & loco excedere non turpe ducebant, nisi conuiuæ eorundem asectæ amicis cohortationibus impedissent. Certatum est, & propugnatum. Fidem à confortibus suis spe & charitate quandoque separari, ideoq; à confortio coelitum extorrem fieri. Non repeto minutatim concertationem, dico feliciter iuisse ad certam audientium salutem. Apud quos boni Prædicantes relicta inscientiæ dolenda opinione ringentes ob ereptum buccinatorem illum nobilem, qui victoriæ adhæsit, ex ambone populum obtestati sunt per tribunal Iudicis æterni, tota coeli armentaria inuitantes, si ob tantulam reculam dogma diuini Lutheri desererent: domos etiam obierunt, ut publice declamata priuatim inculcarent; Verba Iesuitarum intoxicare mortales, eorum consuetudinem fidelibus exitialem, proinde summopere deuitandam. Quæ quidem pondus habuerunt apud plebem, apud prudentes ludum.

Nam

Nam postea reperti sunt hominum animi faciliores erga veritatem, ut pro paruo nunc ducant, quod ante ceu pueri laruam valde formidabant, si palam de suggestu decantati ab illis veteratoribus diris deuouerentur. Constantia adolescentis genere nobilis in amplectenda religione generi par fuit, à parentibus aspectu & hereditate eiectus cum ignominia, non cessit nobili voluntati, domo paterna abstinuit, quousque parentem æquiozem haberet, quæ vltro tandem reuocauit in gratiam, & amat. Quod in collegio Græcensi memini, hic bono exitu peractum est. Emissi manipuli concionatorum & doctorum Lutheri, ut neque templum, neque scholas habeant. Vbi legerunt Senatusconsultum Græcio missum, non validè restiterunt, sed abierunt cum timore, quamuis armis probè instructi, sclopo & acinace conspicui. Iam ante Princeps iusserat, arcem, quæ hic est, præsidio Catholico teneri, & censeri Senatum, Catholicosq; subrogari. Rumor improbus magnum concitarat in nostram famam murmur, quæsitore magistratu & illis abeuntibus totum concidit, nempe ut discas à quibus concitatum. Vnus Pater ijt ad Croatiae fines, rogatu & ductu Dynastæ magnifici vbi spissa rerum diuinarum ignoratio. Illi ipsi, quos cœcutientibus voce & opere præluere decuerat, tenebricosi sunt & vxorij. Effectum ut ex templis, ex mentibus sordes mouerentur, ex domibus sacerdotum concubinæ: vocati aliquot lucifugæ præcones. Vir inter suos oppidanos primus, hæresim repudiauit. Sperare licet plura cum Pater eò reuertet.

T

COLLEGIUM OLOMVCENSE.

MARTINVS Syndele, quàm tolerans laborum & morbi, in Domino quieuit. Sedecim annis quibus in Societate vixit, strenui Coadiutoris datis exemplis, templi cultui ac ornatui singulariter semper deditus, in quo & conditus. Quoniam similitudo mater est satietatis, non hinc repetam quæ alijs Collegijs sunt similia, quis nempe fructus trium concionum quæ Germanicè & Bohemicè habètur, nihil de subsidio vincitis & damnatis opportunè præstito; nihil de confessionibus, quæ solito plures, & in his generales ducentæ; certè ferijs paschalibus in nostro templo reconciliati Deo ter mille & amplius, cuius gratia multis milliaribus aduenère: coniuges pacificati remotis simulatibus, quod fuit Optimatibus admirationi, & popularibus bono. Malè parta Germanis dominis reddita: egestati pauperum à pijs hominibus occursum nostro hortatu. Hæretici sexaginta redierunt ad Catholicos, inter eos Lutheranus præco, Nobiles viri tres, ciues aliqui, & anabaptista vnus: abusu calicis plures nonaginta abstinerunt. Quispiam adulterij conuictus iam plectendus capite, tanta vi orationis illud ipsum publicè detestatus est crimen, Sacerdote nostro auctore & agente, vt mentem auditorum vtiliter permouerit. Duplex hinc est congregatio, vna B. Annæ, quæ frequentissima est ciuium; altera B. Virginis bipartita; Visitantis & Assumptæ; vtraque hæc iuuentutis: atque omnes vtuntur nostris rectoribus, ac pietate florent: nec plura, quàm illarum adminiculo Nostrorum laborem suos habuisse progressus. Inter conuictores gratum fuit, quia nouum & huic anno propriam

prium, cernere Senatorum etiam hereticorum, Consulumque liberos, nec eos à parentibus religione Catholica prohiberi. E conuictu duo ad Societatem transiere, vnus ad Carthusiam. Maleficarum præstigiæ contra hanc domum positæ in fumum abiere, quod fuit Dei beneficium. Deo quoque referimus acceptum, quòd cum vix dies abierit, quo non aliquos pestis strauerit, neminem ex illo contubernio aut Collegio nostro impetum fuisse: quam hinc Nostri moribundos studiose iuuerint ad salutem. Caterum vt illi studium non defuit, proximos ad meliora erigendi, sic nec proximis liberalitas nostrum templum ornandi: in hoc ornatu eminet calix grandis precij & artis, munus matronæ, quæ abhinc biennium relicta hæresi ad Catholicos venerat; vbi constans pietatis laboribus vita decessit. Alia quoque recens Catholica omnem mundum muliebrem haud contemnendum templo addixit, & ipsa omni abstinentiæ deuota. Aedis summæ canonicus aureos octoginta, Illustris vir Ioachinus Aauguicius Moraviæ Capitaneus circiter octingentos v. sibus Templi ac Collegij partiendos: qui sepulturam delegit apud eos quos amat, R. Patris N. concessione. Idem afflictæ patriæ memor posuit perpetuum stipendium quatuor adolescentibus Morauis, qui in literas incumbunt ad publicum obsequium. Hæc domi nata, illa foris.

M I S S I ad oppida vicina & alia loca nostri Patres qui fructuosè fecerunt verba ad populum: numerosas exceperunt confessiones, è quibus generales vnde nonaginta. Sustulerunt consortia & dissidia, vtraque plena scandalali. Ad communionem vnus speciei reuocarunt plus triginta, absoluerunt ab hæresi omnino septem. Claudio hoc collegium publico luctu & damno, nimirum Reuerendissimus Episcopus Olomucensis Stanislaus Paulouius obiit. Hic præsul vsquequaque religionis amans, & iuris Ecclesiastici assertor fuit, Concilium Tridentinum istic

statuit, celebravit Synodum, inde iam intermissam, nunquam fractus minis, aut factis hæreticorum; hæreticis iuxta ac Catholicis viris in primis charus, ob sincerum prudentemque animi candorem, qui candor ut est huius vis virtutis, dedit versutorum technas euincere sine pugna, & illos devincere: hinc à Cæsare Rudolpho II. adhibitus sæpe gravissimis negocijs cum munere legationis, ubi non minus fuit suus, quam domi utrobique vita castissimus. Quotidie ante somnum ipse recitabat litanias, aderatque modestè præsens famulitium Aulicum, viris Nobilibus celebre, & hos verbo, quodque potentius est, exemplo alliciebat ad omnem virtutem. Omnes qui in temporali sunt ditione Episcopi (sunt verò complures pagi, arces, populosa oppida) ad speciem panis vnam, dum Eucharistiam perciperent, adduxit. Habebat docta veterum Patrum dicta & sententias de castimonia ad frontem breuiarij, quod penè attritum erat, calamo proprio notatas, quò mentem & oculos identidem referebat, velut ad speculum, ut se lustraret: legebat quod esset ad eruditionem & pietatem, vel audiebat etiam cibum capiens. Confessarium suum nostrum Sacerdotè verè amabat, tanquam parentem, & amanter timebat ceu Iudicem. Liberaliter sibi obstrinxit Societatem meritis, ipse meritorum Societatis confors, benignus, hospitalis, & Episcopalis officij, ad aram avidus, quod obire solemniter, ne febris quidem semestri teneri potuit, quæ postea acrior efferbuit, & Præsulem abstulit sæpe has repetentem voces, Miserere Domine: Beati immaculati in via: In domum Domini ibimus, quo cum luctu varij carminis, & funebri pompa ciuitatis sumus illum profecuti, aeterna memoria dignum.

DOMVS PROBATIO- NIS BRVNENSIS.

BRVNÆ excessit è vita vnus. Vir nusquam tardus, aut fugiens laboris. Vnde festinata mors: fuit Coadiutor veteranus. Nam hîc duplex est ordo, Veteranorum & Nouitiorum: hi suum sibi laborem, illi quoque proximo vtiliter collocarunt. Huius quædam hæc sunt: in carcere detenti solatio, confessione, & sacrosanctæ Eucharistiæ ministratio-
ne reficiuntur. Fuit qui peccatis expiatus in loco supplicij præsentem, & æquabili animo trifariam partitus totam possessionem, partem vnâ proluxa sponte attribuit accusatori, à cuius pertinacia reus nunquam potuit eximî ullis hominum precibus: alteram adscripsit duobus vrbis Xenodochijs: tertiam demùm propinquis hæredibus, magna que simul moderatione extinctus est, lachrymante aspectantium multitudinem. De pluribus addo tria, vnde claret Nostrorum labor. In primo est, vir qui morbo graui mortifero que affectus omnibus precibus orabat suos impensè nostrum Patrem vocari, erat nox intempesta, illi vt molestiam exirent, iubebant expectaret, & dictabant nostrum insuetum huius nocturni laboris: æger surgit, & per tenebras sola veste pellicea talari in humeros iniecta abit: Patrem que repetito pulsu exciuit; confessus proxima luce animam Deo reddidit. Alterum est, iacebat simili morbo alter, cui malignus dæmon vncis pedibus, cætera omnia vir affuit noctu, vsus verbis quasi ex olla effractis: Hem, inquit, quotusque tandem hos cruciatus patiére? habe cultrum doloris asylum: & simul exhibet, iubetque ægrum sese vita eripere, qui manibus inculcatum ferrum longè projicit. Iterum adest tentator, vectem transuersum supra

decumbentem præbet, monetque ex eo sese faciat pendulum lenius exeuendi miseriam genus, vrget blandis lenocinijs, sese solerem administrum: satque robustum spondet, hic interim vincitur: sed tertio vincendus, altera nocte laqueum ostendit pendere ad lecticam, quo se ille à lecto demissus molliter præfocare queat; deuietus est, ostento rosarij, quod erat à Confessario, & porro teterrimum foetorem reliquit. Vir ab vxore molestias pertæsus & vitam, ipse sua sponte ac manu occupare decreuerat mortem, collumque inferuerat in restem: quod semel ille, iterumque fecit; sed vtraque vice homini in angustum actio aduolauit candida columba, miserumque patrio sermone allocuta etiam proprio nomine compellauit. Caue agas, inquit, quod agis, age sis, Dei imperia antepone vòculis mulierculæ, neque te, coniugemque tuam desere. Sic à præsentis corporis & animæ periculo ereptus est.

DOMINICO, & festis diebus fuere conciones lingua Morauica & Germanica, atque ista semper cum emolumento: hæc iuuit sustulisse mercatum, qui mane habetur: etenim ne quicquam modò vendi permittitur, nisi peractis diuinis officijs. Paschatis tempore, qui apud omnes Sacramentum obiuerunt, censi sunt supra mille quingenti. Confessionum excipiendarum causa ad aliquot milliaria postulati exierunt: alij longius ipsi venerunt ad confessionem. Ab hæresi absoluerunt quinque & triginta, ex quibus quidam nobiles, ad vnius speciei legem retrinxerunt viginti.

VENIO ad Nouitios, qui alter est ordo, de quibus principio quod dixi verum est, apud eos laborem proprium ita propè hæsisse, vt veros Societatis Tyrones effecerint, quo affectu generatim indicando, satis memoro quæ ad id efficiendum Societatis sunt propria, ab ijsdem diligenter suscepta fuisse adminicula, sat est dictum, dum dico fieri sui victores, quæ vna est vera victoria. Eorum
aliqui

aliqui pugnarunt antequam venirent in hoc tyrocinium. Quidam amplis honoribus promissis onustus à suis, omnia exeuſſit, vt ad Christi ſignum aduolaret; quem viam longam parens ſecutus eſt vt reuocaret; vtrimque certum eſt: tandem filius ſibi relictus velut in biuio, eam partem vbi ſalus eſt, conceſſit. Hoc viſo parens præſto fuit ad filium fauſto omine proſequendum, & diſceſſit, quod filius delegiſſet poſtliminio iucundè ferens. Alter item repudiatis honoribus, qui erant ad nutum, ſed conflictatus morbo quòd repudiare tardaiſſet, in aditu ſtatim liberatus fuit. Tertius quia parens Arrianus templa Catholica diripiſſet & æquaſſet ſolo, arcano afflatu putauit omnino, etiamque nunc prædicat ſe S. Spiritus templum eſſe oportere in Societate, & eſſe contendit frendente Patre. Non omitto quartum huc euntem incidiſſe in noctis caliginem ſumma hyeme, pereundum erat, fudiſſe ardentem preces toto pectore, & B. Virginem Patronam oraſſe, occulto an aperto itinere, a deſt qui pereuntem ducit ſuauiſſime in tutum, & abiit repente deſinens videri, non modò in aditu, ſed & progreſſu diuina fuit incitatio. Beatam Matrem omnes nouo ſenſu enixè coluerunt, & creuit cultus, deſiderio quo feruntur ad ea quæ ſuperiores mandant Deo commendari. Fuit autem qui regredi putaret, ſed vidit in quiete dormitanti ſimilis, iam certus manum ab aratro recipere ſeſe, progreſſi ad ſacram Synaxim, cum duobus Socijs, & à Chriſto ſacerdote æterno augete ac blandè incruentum cibum porrigi alijs, ſibi verò vni horrificè in os intrudi cruentatam hoſtiam; cum his vocibus: Quandoquidem tu non vis, ego te proijciam in æternum. Viſi admonitio valuit.

EX hac domo me colligo, ſi, quid rei familiaris in eam acceſſerit, prius ſignifico breuiter: officinæ exedre, ſuppellex vſui domeſtico addita, acceſſio magna ad libros facta tum emptione, tum donatione Reuerendi Domini Petri

Grudecij Præpositi Brunensis, & aliorum. Prædium & hortus suburbanus muro cinctus, acceptum ius pastioni pecoris percommodum. Denique ad structuram templi, quæ hoc anno feliciter inita, octingenti taleri, qui singuli efficiunt aurei nummi bessem, ad anni superioris bonam summam munere bonorum additi. At verò vel ipsi hæretici suppetias recipiunt dare, dabuntque, ut est hæc gens cauta promissi, sed pertinax. Ad primam substructionem datus est dialogus à nostris scholasticis, qui sunt ducenti & quinquaginta; ex his duo venere ad nos, tres ad Patres Carthusianos.

COLLEGIUM PRAGENSE.

OMNES valuerunt, quantumvis septum fuit Collegium pestiferis circum ædibus. Sacerdos vnus cum socio à reliquorum consortio abfuit, ne Collegij periculo foris consuleret proximorum saluti. Lue grassante dimissa iuventus primo Autumnno, quæ hucusque extiterat sedulo amans probitatis & eruditionis, accessitque ad septingentos. Octo Societati nomen dedere. Quatuordecim summi Pontificis alumni hoc anno sunt in vineam Domini directi. Seminarium habet Congregationem, quam externi studiosi virique nobiles frequentant, singulari sanè erga Deiparam amore & cultu. Congregatio quoque Italorum numero, ac pietate augetur: horum templum ovali forma affabrè substructum, cum excelso collo paris tenoris, etsi necdum est perfectum, illi operi tamen insistitur, cælatura ex gypso & picturis. Impensam homines pij faciunt. Pater est qui concionatur apud Italos, quorum in hac civitate

uitate magna copia est. Apud alios autem duo alijs duobus in templis nostris Germanicè & Bohemicè: ac profectus concionum frequentia dignus. Hæresim expuerunt centum quinquaginta: Plurimi in fidei constantia corroborati. Euulsæ ex multorum pectoribus inueteratorum fibræ vitiorum, vsquequaque apud Nostros fuit confitentium multitudo, vt in ampla vrbe quæ hominibus abundans, Catholicorum Sacerdotum egens, & fuit emolumentum ex more & præter morem. Generales confessiones auditæ centum & viginti. Itum foras operæ pretio ad excipiendas confessiones Monialium, auctoritate Nuntij Apostolici: ad sacras ædes peregrè, rogatu Illustrium personarum, ac vtilitate: ad Custodias, ad Xenodochia, & tota Vrbe ad infirmos. Impetratæ eleemosynæ in egentes, quos pudor & ordinis sui nomen prodere se, & prodire vetabant.

VIR Catholicus coniugem vnicè charam dolenter tulerat in hæresi, quæ mariti incitatione admisit lucem, & in supremam ægritudinem incidit, breui linguæ vsu ceterorumque sensuum officio destituta. Hic verò maritus in omnes preces se effundit apud Deum, ne coniux absque sacra exomologesi abeat: voto insuper sese obstringit, si voti compos fiat post illius mortem se minimè secundam quæsiturum. Quid multum? ecce mulier articulatè loquitur, orat confiteri, confitetur; sacro epulo refecta triduo post moritur. Vir vrgente familiarium coetu quærit alteram, habet, & voti fidem non liberat. At repentina morte statim luit non liberatam. Inde liquet voti sanctitas, hinc confessionis efficacia. Par foeminarum sectæ Hussiticæ, quod genus hæreticorum est torue, pertinax, varia & sollicita confessione, communionèque diu optatam, & apud Hussitas Sacerdotes frustra quæsitam animi tranquillitatem, apud Nostros, vna confessione reperêre. Hoc est generis eiusdem: sicarius ob patratum scelus pungen-

tis conscientia moribus saucius quæsiit anxiam medicinam ab Lutheranis suis magistris, & Calvinistis, nec habuit. Vulneris acerbitate actus; suspirauit alios medicos, & adiit ad Catholicos; nostri hominis labore adiutus, apud eosdem vnus de illis manet omni mentis angore procul. Nec quod sequitur, est hoc loco alienum. Acer miles improuiso morbo stratus absque omni rationis vsu iacebat, & violentas sibi manus ni prohiberetur inferebat, Sacerdos noster viuificæ signum crucis fronti, pectorique furentis imprimit manu, & voce in aures infundit nomē I E S V. Aeger veluti ex profundo ereptus veterno intuetur, & ritè confessus omnem sanitatem recipit. Alius à dæmone noctu diuque vexante eodem sacramentorum remedio liberatus est. Cumulo addidero religiosam personam, cuius corpus inueteratis doloribus pridem confectum, mirabile, facta confessione & percepta Eucharistia omnino reualuit. Cætera omitto. At in præsentia laudo virum, quem multi libenter aspexerunt. Is nobilitate insignis ac eruditione, ab amplis honorum & dignitatum officijs in Principatu Wirtembergensi obitis, optimi Doctoris Ioannis Pistoris opera, ad salutis angustum callem ductus. Pragæ nomen Ecclesiæ dedit, & huc suos ducere parat, quærit nunc viam. Alter eodem ordine equitum ductor, plurimis gratus ob bellicam virtutem, secutus est, & sensit suaue mentis solatium, quod auget assiduo exercitio Christianæ virtutis: speramus vtriusque exemplo atque doctrina complures alios ad veritatem perductum iri.

M V L T I conuenerunt in Collegium piè commendandi causa; quam ad rem hoc anno loca aliqua opportunè sunt composita. Duo Antistites Græci Archiepiscopi hic fuerunt, læti reperisse in Collegio quicum Græcè agerent. Actum est cum illis humaniter, qui paulo ante
Romæ

Romæ ad Ecclesiam Catholicam adiuncti, etiam hîc pleniore fidei documêto, ac bona de nostris opinione aucti.

EMPTA est domus in Collegij Insula fundo nostro, nobis vel ob id percommoda, quod inde molestius ab arbitris curiosis exeamus. Ad emptionem opus erat octingentis aureis præsentium nummo, qui statim amicorum liberali dono repræsentati. Templi suppellex creuit: sunt aulæ perelegantis artis; crux spectabilis, & pretiosæ vestes aræ & sacerdotis, patera aurata, quæ opere & pretio grauis; denique alia quorum omnium estimatio pluris sit aureis quingentis. Additi ducenti aurei, ut scholæ reuocarentur ad suum decus, vel quoque melius, quod adulta ætate abierat, distractum inaudita eluuiione Moldauæ fluminis, quod interluit urbem, & alluit prope Collegium. Hæc eluuiio rusticis, ac urbanis dedit timorem cum detrimento, hominibus absorptis. Regni Cancellarius de Boemiæ regno, & Collegijs nostris semper bene meritis affecta valetudine se Nostrorum precibus commendari magnopere petiuit, vniuersam vitam aperuit apud Nostrum, a quo sacra Synaxi & extremo oleo communitus est, semper animo & voce præsentissimus. Ante obitum iusserat bis mille aureos Collegio se coram numerari, & habuit donationis meritum: sed dono arcane cessum est apud Vir propinquos, ne umbratica ansa porrigeretur alijs fortè paratis calumniari nostros extremis officijs mercedem & quæstum captare, quæ abstinentia auxit Societatem bona commendatione.

COL

COLLEGIUM CRMLOVIENSE.

VI sterilis ager est, ibidem labor multus, & quisquis fructus gratus, cuiusmodi hic gustare liceat. Fuerunt Nostri in diuturna pestilentia extra noxiam. Tantus mortalium cuiusque generis exstitit interitus, vt nulla ferè domus suos non deplorarit mortuos. Pares sectariorum, qui duces & auctores inducti paulo ante in hoc oppidum præconis hæretici: pars Catholicorum, qui rem orthodoxam hætenus sustentarunt: nunc solum à Deo auxilium.

AD Iunium vsque in Collegio non omnino trecenti adolescentes literis & moribus exculti sunt, in quibus inerat moderator adolescentiæ pudor, inerat eorum quæ traduntur fida custodia, inerat iniuriarum, quæ abs hæreticis, contèptio, & amor probitatis. Exempla quæ minuta, transeo. Quatuor in Religiosorum familias sese aggregarunt, quorum duo in Societatem. Vnus aliquis ortu Argentinentis, eiurata hæresi à patruo verberare, & mortis comminatione oneratus firmus stetit. Alter animum auxit inter carceris pedores: huc parentis iussu, lictorumque ministerio retrusus ob religionem: hanc fortitudinem, & constantiam imitati sunt pueri Abecedarij, qui peste strati sub extremum spiritum anhelati suos parentes Lutheranos flagitabant hoc vnum vnicum, ne se à Prædicante condi sinerent: mori esse suaue, ab hæretico condi Ministro fore acerbum. Neque verò cultura plebis neglecta est: eo pertinuerunt duæ conciones Bohemica, & Germanica. Pestis tempore bis mille septuaginta tres animi noxas per cõfessionem deleuerunt: & quidem aliqui peccatis à prima atate repetitis, magnis conscientiæ terroribus

ribus se liberarunt. Alij patrias hæreses, prauasque opinioniones cum vera fide commutarunt: Lutherani tredecim: Hussitæ tres: ab vtraque ad vnius speciei vsum traducti decem: neque etiam Pagis defuit cultorum industria: sermones habuerunt ad rusticos: tres peccatorum & hæresum nexibus soluerunt: eorundem labore fuerunt, qui subblatis odijs intestinis ad concordiam & animi æquitatem redierunt, qui paratæ vindictæ consilium prolixè deposuerunt, qui consuetudinem tetrè viuendi in honestatem permutarunt. Matrimonij legibus adstricti: pro his Nostri retulère gratiam à Catholicis, abs hæreticis calumniam, & iniuriam, quæ in magno lucro sit. Catholici præter gratum animum, quem copiosè præferunt, ornarunt pretiosa veste pendula concionatoris suggestum: additi duo calices inaurati, & sacrificantis sacerdotis vestes, & sexaginta nummi aurei, aliaque minutiora. Illustrissima vidua Nouodomensis præter carniū pisciumque bonam annonam quam submisit Collegio, duos menses aluit nostros eloquentiæ studiosos decem, cum Magistro, qui secesserant ob vitandam pestem, ceteris domi perseverantibus cum incolumitate, quod Dei munus fuit.

COLLEGIUM COMOTOVIENSE.

COMOTOVIA est in extrema Bohemia, & proximè adit ad Misnium: vbi idem labor, qui alibi, non eadem messis. Concionatum est in Paroeciæ templo, quod funditus exustum est, vti dicemus. Post, ventum est ad arcis ædem, quæ tacta incendio minor erat. Illò, ad audiendum populus aliquis

quis confluit, pluribus effusis ad hæreticos rabulas, qui in propinquo clamitant extra oppidum: mirum certè quantum ista gens exemplo tenetur apud errorem, vt pudeat iam recta videntem ad viam reuertere, ni simul alij qui nolunt reuertant. Oppidani Catholici ad nos conueniunt Paschate & alias, sacramentorum ergò: vtilior opera ponitur apud rusticos in pagis ternis, & quaternis, vbi sedulo Nostri diuina procurant. Confessiones longum intermissæ, sunt repetitæ: generales centum amplius auditæ. Vacillantes confirmati, ad fidem reducti vnus & sexaginta. Qui in hospitali domo iacent, humano, & diuino cibo recreati. Vinciti & damnati, ad tolerantiam benè compositi: ob factam cædem Catholici Sacerdotis, audiit quis mortis sententiam, tantumque exarsit impatentia, vt omnibus molestiæ esset, ac horrori, quem noster Sacerdos sic moderatus est, vt in arcto complexu fidei Catholicæ paulo ante admissæ, patientissimè expirarit, cum spectantium stupore. Ad ædificium Collegij in dies fit accessio: Collegio quoque accessit hortus religiosæ digressioni opportunus. Prius refero incendium quàm concludo.

AD vigesimum quartum diem Iulij totum oppidum, quod sat amplum, & duplex prælongum suburbium, cum arce & templis, vnus horæ spacio conflagrauit. Diceres immanem furentium flammaram nubem præcipiti lapsu, in tota ædium tecta, quæ imbricibus ligneis constant omnia, repentinò incubuisse. Collegium inter ructantes ignium scopulos medium, tanquam dira oppugnantium acie vndique vallatum stetit, non minus euentu felici, quàm ante septennium, quando eodem mense Nostri graui tumultu hîc sunt concussi. Ciues, mali furore victi, moenibus eruperât omnibus desertis, si modò vitam seruariant: tantus erat rogo & ardor incendiij. Extra positi miserabilem casum dum cernunt, & Collegium in medijs flammis, & infra ipsas flammis credunt, eadem conflagra

flagratione voraci, suum incendium nostra calamitate refrigerant: misericordiores Nostri, qui exportandis illorum ruderibus per nostros equos, & operas suum laborem donant, eosdem solantur, erigunt, omni ope adiuuant: & iam de ferocitate multum ponunt nobis æquiores. Mortalitas secuta est incendium, duoque ex Nostriis seiuncti sunt, qui & in hoc discrimine pergunt bene facere maledicentibus.

COLLEGIUM

NOVODOMENSE.

H hoc aruum Nouodomi vepribus horrescit, cuius cultura hæc fuit. Collegium soluto præterito luis periculo, mense Februarij reuocatum est. Conciones plerumque binæ habitæ, maiore quàm post mortalitatem sperabatur frequentia: quarum vna fuit in Templo Ciuitatis, quam Illustrissimi audire solent: altera catechistica, pomeridianis horis in templo Collegij: qui partim ex diuersarum hæresum erroribus ad veritatem traducti, partim ab vtraque specie ad vnam participandam redierunt octo, & viginti numerantur. Ex quibus vnus valde præfractus vsque dum morbo caduco sæpius & periculosè tactus esset; qui facta peccatorum confessione, cælestique cibo refectus liber deinceps à morbo extitit: & quam ante petulanter religionem oppugnauerat, eius acer factus est propugnator. Alius cum viginti duos annos sacramentis abstinuisset, confessus more Catholico sacram synaxim sumpsit. Mulier à pueritia hæresi imbuta, tandem in extrema infirmitate totius vitæ criminibus Sacerdoti detectis, sacra communione & extrema vnctione confirmata, è viuis abiit. Alia sæpius à defuncta filia in visis admonita, vt Nostros adiret,

adiret, & ab ijs præcepta salutis peteret, instructa, & in viam reducta est. Circa festum Paschæ qui Nostris confessi sunt, trecenti quadraginta sex numerantur: ex ijs de tota vita aliquot. Rusticorum turba dum ad sua crimina in confessione detegenda perdifficilè se præberet, à Confessario facta ad multitudinem admonitione, facilius ad debitum confitendi modum, adducta. Baro quidam concionatorem nostrum de Confirmationis sacramento verba facientem audiit, & Pragam profectus magna cum pietate, & spectantium ædificatione eodem se curavit muniri. Vfus rosariorum, conscientias examinandi consuetudo, à multis suscepta. Dissidentes nonnulli inter se reconciliati, non solum domi, sed foris etiam cum Nostris sacramentis subministrandis sunt vocati. Sacramentorum item vsus confessionis, & communionis diebus festis, in nostro templo frequentari cœpit, in quo ab Illustrissima fundatrice dum suis præire solet, magnum datur alijs ad imitationem argumentum. Demirantur multi, non sine fructu, si quando eandem loca sacra obeuntem, Nosocomijs consulentem, inseruientem pauperibus inuentur. Erant aliquot in Ciuitate scholæ, quibus iuuentus vtriusque sexus dispersa falsæ religionis doctrina, & moribus imbuebatur: quibus omnibus auctoritate Fundatricis interdicti, ad nouum vtriusque linguæ Bohemicæ & Germanicæ, Magistri Catholici Nostrorum arbitrato sunt constituti. Parentes suam iuuentutem imitantur, & in istorum æquè ac filiorum commodum, Doctrina Christianæ lectio diebus Dominicis, pomeridiano tempore est instituta, magna hominum concursione, & approbatione: quam vel Illustrissima Fundatrix sua præsentia commendauit. Collegij fabricam superiori anno propter pestis periculum suspensam, hoc anno resumptam studio tanto, & celeritate promouit, vt dum multis admirationem, aduersarijs nostris indignationem præbuerit:

rit:

rit: cuius ardenti studio vt labor noster, & fructus responderet, in resumendis scholis ac discipulis congregandis, quantum in nobis fuit, conati sumus. Numerus discipulorum, non eum quidem qui anno superiore attigit: progressus tamen eorum eiusmodi visus, vt prioribus classibus primam Grammaticæ addere necessum fuerit. Probanit nostra Iuuentus industriam suam, cum in studiorum renouatione nuper primum hic solenniter celebrata, de milite Christiano drama exhiberet, magna spectantium voluptate, & admiratione: quæ res Illustrissimorum animos, aliâs erga nos propensissimos, mirificè confirmauit, eisquæ ad futuros vberiores suorum laborum fructus spem non minimam excitauit.

COLLEGIUM GLACENSE.

OLLEGIUM hoc ante Canonicorum regularium sedes, auctore Christophoro Kermifero eius ordinis Præposito, Societati accessit. Videns namque dominus Præpositus se in medio hæreticorum ad sustinendum aduersariorum impetum imparem: vt Præposituram conseruaret, & hæreticos, quibus hæc scætet Prouincia, errore liberaret, bona Societati coram Episcopo Pragensi Cœnobij protectore decernit. Proximum quippe erat vt gymnasium Lutheranorum Glacij erigeretur, è pecunijs demortui cuiusdam ciuis Glacensis Suensfeldianorum antesignani, quam ipse in pios vsus reliquerat, quem conatum vt Præpositus Catholicis scholis anteuertret, ad Episcopum eodem nomine redit, pro Collegio instat: quod ipsum Clemens VIII. Pontifex Opt. Max. per litteras agit. Archiepisco-

pum officij hac in parte serio monet : quibus ille permotus praesente Nuncio Apostolico & Praeposito, Collegij institutionem scripto dato comprobavit. Accessit Imperatoriae Maiestatis consensus, cuius voluntate tres dati sunt spectatae authoritatis viri, qui rem dederunt perfectam, & Monasterium Beatæ Virginis in Monte Glacij, cum bonis omnibus Societati tradiderunt, data sufficienti cautione ne quid per subditos molestiarum aut turbarum Societas pateretur. Iam saltus Nostrorum curæ traditus erat, eorundem laboribus excolendus : par spei conatus aderat : sed nescio quem turbinem humanæ salutis inimicus per suos excitare coepit. Nondum Nostrum plenos octo dies in bonis egerant, Procères Comitatus hæretici acres conventu Glacij indicto aduolant, iniquam commutationem queruntur, inscijs Comitatus ordinibus, adeoque ipso Imperatore, factum affirmant. Destinant duos è conciliabulo, Patrem Rectorem adeant, more Praepositorum praecedentium, conventum sua praesentia non dedignentur : abnuuit primùm ille : hi persistunt, vsque dum renitentem in suam sententiam pertraherent. Itum ergo : reperti quadraginta ex omni statu viri, quos vbi religiosa impertiuisset salutatione, in medio considere iussus : ibi virgent, vt qui sine alicuius auctoritate bona occupavit, eodem vnde venisset reuerteretur : sin id abnueret, pulsos fratres Canonicorum regularium in Collegium reciperet. Noster Cæsaris decreto seipsum tuetur, vtrumque se facturum negat : resistenti imperant, vt tres viros ab se delectos, dum causam apud Imperatorem agant, in Collegio patiatur. Ille contra Cæsaris decretum, vim, & iniuriam sibi inferri pronuntiat : sic disceditur. Pater quindecim virorum comitatu pro Imperio domum deductus, tres viri designati, ad Collegium missi : ab habitacionibus verò per Rectorem exclusi, prohibiti que sunt, vix tectum consecuti : vnde altero die in Collegium facto à
Statibus

Statibus impetu, repugnante Rectore, suis custodibus assignatus locus; ex quo ante diem D. Catharinæ sacrum educi non potuerunt;educti tamen aliquot Imperatoris decretis ad factiosos missis; quibus accersebantur Pragam omnes, qui libello accusationis contra Patres oblato, subscripserant. Poenam quo minus luerint Cancellarij Boemiæ mors obstitit, cui negotium Imperator commiserat. Hæc prima pugna. Victoria stetit à Deo, Imperatoris optimi, bonorumque virorum subsidio: sed in primis Cæsaris Speciani Cremonensis Episcopi, & ad Cæsaream Maiestatem Legati, cuius quasi partus quidam hoc Collegium contra hominum spem, atque opinionem erectum iure haberi potest: quippe qui neque laboribus parcens ullis, neque sumptibus, multis se molestijs implicuit, odijs oneravit: difficultates quotidie in hac causa obortas, usque ad hæreticorum & Catholicorum stuporem, incredibile robore perumpens, pervincensque. Tantum eius fuit desiderium in his desertis, atque incultis locis, opera Societatis fidem, auitamque religionem restituendi.

N V N C quantum sedata tempestate operari licuit refero (quanquam nec illud parum operis aut fructus dici debet, quod persecutio sedata, quod subditi quamvis ad defectionem sollicitarentur, in officio retenti; quod exulcerati civium animi sanati, ut nihil obftet aliud, quominus liberos Societati tradant erudiendos, quam potentiorum respectus, & potentia). Conciones in Ecclesijs nostris quæ domi, quæ foris in singulas dominicas binæ habentur: quibus dominicis diebus a prandio in templo nostro accedit institutio Christiana. Frequentant conciones omnis generis homines, maximè tamen rusticorum perspicitur pietas, & diligentia, qui licet in dominorum dominatu hæreticorum commorentur, tamen animas suas apud nos sanctificant, tanto fructuosius, quanto in anno crebrius. Itur ad infirmos sæpe, qui prævia peccato-

rum confessione, Christi corpore muniti, etiam cum id desiderant, sacro perunguntur oleo: quæ officia, sicut & alia parœciarum, promptè à Nostris suscipiuntur; propterea quòd qui ista præstet Parochus in hoc loco non sit. Festis Dominicæ Resurrectionis confitentium & communicantium capita censa sunt quingenta quindecim, ex quibus tredecim fuere qui tum primùm cum Ecclesia Catholica in gratiam reuerterentur: & quadraginta qui totius vitæ noxas rememorando expiarent. Apparuit hinc huius Collegij initijs cumulata quorundam amicorum Ecclesiastici ordinis alterius diœcesis in nos liberalitas: alij enim pretio numerato silvas redemerunt: alij rem librariam coemptis primarijs Ecclesiæ Doctoribus auxerunt: alij templi suppellectilem amplificarunt: alij alijs in rebus familiaribus vtiles visi. Sed & ciuis huius Urbis casulam argenteam aurea cruce insignitam industriè elaboratam templo nostro donauit. Reliqua quæ templi sunt & scholarum, vt nota & communia, non attingo.

TVROCIVM, ET SEL- LIA IN HVNGARIA.

TVROCIO decem abierunt Selliam sub initium autumnus, quo & huius Collegij scholæ migrarunt. Ladislaus Buskarus Transylvanus inualidus, de Medicorum consilio, & superiorum cura, petens cœlum patrium, in veram illam patriam, verumque cœlum, vt speramus, hinc transcriptus est: pro quo in Societatem patuit hinc aditus duobus studiosis, & vni Sellix coadiutori. Scholæ dum steterunt, capita non amplius centum auditorum habuere: memorabili

bili tamé per hanc loci solitudinem fructu. Exeunte Quadragésima voluntariam flagellationem, licet publica quædam habeatur ignominia, aliquot matura iam ætate iuvenes subierunt, & vt populares eodem inflecterent, codicillum concionatori de Christi morte verba facturo, qui imitationem hanc euulgandam continebat, obtulerunt. Atque in hoc genus arctandi corporis, & alia præsertim in cultum B. Virginis conuictores præcurrebant, vt sæpe fuerit opus fræno: quin & foras virtus quorundam progressa est. Adolescens loco clarus domum euocatus, primùm blanditijs, deinde minis ad communicandum hæreticis execræmentis vrgetur; renuit; sed in templum ducitur, constâtissimè negat se fore idololatram. Denique raptim se proripiens, manus & oculos parentis effugit. Pater à templo reuersus illicò expedit scuticas, & sexaginta amplius acerbè onerat filium, quæ quidem filius, sicut & multas alias verberum, verborumque ærumnas patienter tulit. Solatio illi fuit alter quispiam ex condiscipulis nobilitate par, nec in dissimili certamine constitutus, qui in communi calamitate illum confirmare studuit per literas, nempe idem sibi à suis ingruere; se tamen ipsos parentes prius quàm fidem abnegatum esse. In simili pugna tertij extitit dissimilis euétus, quem parentes à gymnasio longius accitum, cum buccinatore verbi in disputationem commiserunt, in qua à puero tale est datum specimen, vt exploso Prædicante, pater non solum filijs (duos enim habebat in scholis nostris) nullum negotium religionis causa faceßiuerit; sed etiam ipse de eadem capessenda feriò in animum induxerit, iamque dicitur Catholico ritu peccata confessus. Caterùm licet hinc facta est discessio literarum: manent tamen Patres quatuor, qui plebem erudiunt, tam domi quàm foris: atque tres iuvenes ad idem munus ætate prouectos, breuique sacris ini-

tiandos in Academia Olomuensi hoc domicilium alit, ac format.

CONCIONES Nostri habuerunt duobus in templis; alteram domi in vicino pago, alteram & vtramque Sclauonicam: tertiam in remotiori pago ad Germanos. Doctrinam quoque Christianam domi; & ruri montanus, ac indocilis hic populus edoctus est, cuius tarditatem inusitato quodam stimulo, quod miraculum reor, videtur Deus acuire voluisse. Puerum mater ex vlnis ferre solebat, vt sit, ne vacua iret ad Catechesim, vsque adeo infantem, vt præterquam in vocales, idque admodum blēsē, & impeditē, in aliquas consonantes vocem formare non posset; hic tamen ita promptē, & nominatim Dei decem præcepta enunciabat, vt omnes syllabas, atque literas adnumeraret; matricque ipsi à qua gestabatur voce præiret, magno omnium stupore, & ad discendum incitamento. Hic per Quadragesimam quotidie sub vesperam vno ex Nostri ductore Catechismus à paruulis (nam grandiores totum tempus duris laboribus exercentur) in templo decantatus est, spectabili innocentis ætatu alacritate. Videre erat per frigus, plerumque lutum, pluias, & niues itinere lōgiusculo seminudulos accurrere, minutos à maiusculis dorso vectari, sientes reliquos de fenestris & ostijs si à suis simul non ductarentur. Talia ferè domi fiunt: nunc de excursionibus.

VIRI scemineque procul dissiati animo alendo ad nos præcipuis festis auidè accurrunt, & quantum licuit per paucitatem, ad quosdam excursus est. Propius quidem ad decrepitos, ægros, aut moribundos quotidianum est: sed sunt qui longius absunt, itinere bidui, quadridui, & accersendi finem non faciunt. Missus est vnus Darocium, qui vicus Comitatus siue Præfecturæ est Beregiensis penè lachrymis expressus; de quo postea. Alter expetitus est plus septenis nuncijs à magnifico Stephano Petho ad extrema

trema Hungariæ, qua contingit Poloniam, qui vir alicubi degustarat nostrum Concionatorem; sed fruendi non fuit facultas ob penuriam.

MISSIO Brüssiensis Parocho ibi constituto nunc desijt, nisi quòd iste adiutus est vtiliter Paschali & Natali die Christi: atque hoc die ducentæ confessiones, altero plures, & concionatum. Huius loci Patrono Emerico Iakofitio (qui heros Catholicus certamine à Turcis extinctus est) à nostris & Parocho funus est celebratum, magna Nobilium approbatione, etiam hæreticorum qui aderant. Ibidem Prussij viri generosi apud nostrum Patrem confessione se composuerunt ad militiam, cum viritum nobilitas in castra Budam euocabatur. Inter quos D. Ioannes Madachanus, quo die cibo cælesti refectus est, pauperes ad quinquaginta conuiuio excepit, & in singulos pecuniam distribuit. In his excursionibus omne officium Societatis obitur, imò nostri baptizant cum desunt qui faciant, sæpe autem desunt. Dicam vnum. Sacerdos cum socio, qui ei pro interprete fuit, in pagum venerat, seque sacrificio accingebat, cum nuntiatur inde procul difficili nixu infantem editum de vita periclitari, rogatur vt extemplo adsit, properat; sed quia hic viribus intalidus erat, præcurrit socius, infantulumque vix iam spirantem baptizat, mirum dictu! subito conualescit puer: mater etiam ipsa quæ præclusa voce animam agebat, visa à sacro fonte incolumi prole, reuixit & ipsa, & conualuit: superuenit gratulantibus Sacerdos, supremamque manum sacra vnctione, & cæteris coeremonijs imponit infantulo, qui hodie superest. Alibi mulier nocturnis spectris, quæ vigilantem & videntem infestabant, nec quietem capere sinebant, remedium ab agno Dei inuenit. Alia febrium ardores aquæ benedictæ haustu extiaxit.

ENIMVERO de re familiari quiddam addendum puto, quæ hoc anno confirmata est. Nam hoc domicilium

æes alienum suum dissoluit, capsam argenteam cubitalem auro & icunculis distinctam, SS^a. Eucharistiæ populo monstrandæ comparauit. Eidem venerabili Sacramento sacellum vetus domi restitutum est. Ruri templum vetere labefcente nouum ædificatum, in alio pago noua lapidea turri excitata & templo additum decus, ac firmitas. Pro alio loco calix argenteus inauratus coemptus, hæc omnia per Nostros, qui ijs locis, vti initio meminimus, sacra pro Parochis obeunt: quod studiū magna etiam hæreticorum laudatione excipitur. Præterea Nostri bonam stipem sæpe contulerunt in aduenas & inquilinos inopes. Miles Hessus simul cum stipe volens lubens acceptauit religionem, de qua luce multum sibi gratulatur. Eleemosina quoque & sacramentis consultum alijs militibus, qui labore fracti per viam hæsitabant. Gratum fuit & viris Illustribus officium hospitale, quod beneficium inter hæc aspreta montium est in tempore bis beneficium. Concludo & tamen dico in hac asperitate multa albescere ad messem. Nam populus quidem, ipsique nobiles, quorum non facile in Hungaria alibi tam magna est frequentia, propter ingenij simplicitatem, non multum abhorrent à vero Dei cultu, imò illum palam optat, si citra odium liceret, & Deo iuuante licebit, siquidem ij qui in propugnanda hæresi priores fuerunt sensim mitescere videntur, & Nostris conciliari.

SELLIA alterum est nostrum in Hungaria domicilium, quod tres hæctenus incoluerunt, velut residentiam. Turcarum incurfionibus expositi, qui non plus diei itinere aberant, nunc postquam Iaurinum singulari Dei ope, & inopina virtute militis Christiani primo vere expugnatum, & solutiores metu sunt Nostri, & plures. Sunt omnino duodecim, putantque constantiorem sedem hic figere ad regni emolumentum. Nam oppidum cum pagis aliquot vicinis est nostræ Societatis in solidum, habitatori

toribus frequens, & viatoribus opportunum, quod inhabitant omnes syncero sermonis idiomate meri Hungari, quaquâ versus ad viginti millia passuum; nullis Germanis, nullis Sclauonibus misti, quod vix vsquam repereris per Hungariam. Mortuus est vnus Sacerdos P. Balthasar Gombay Hungarus, in ditone Turcarum puer educatus, qui licet semper corpore imbecillo fuerit, spiritu tamen fortis ac feruens ad suos populares erudiendos erat impiger, ad parendum factus. Memorabat se imperfectum quidem esse, paratum tamen semper ad omnia, quæ superior iuberet, quod re ipsa probauit, etiam æger. Obijt sanctè.

PRIMVS lapis positus Collegij Sellix fortè collocandi. Hic iam tres scholæ Grâmatices apertæ sunt, bona approbatione huius nationis, atq; statim numerati centum viginti quatuor auditores pueri: ad quos in dies fit accessio; illorum etiam qui genere, non item religione sunt nobiles. Habitacula Nostris in vsu non incommodum ædificata. Templum noua supellectili auctum est, & fartum tectumque. Hic infantes pueri centum viginti quinque sacro baptisate lustrati, quorum multi ab hæreticis, & à militibus, sacramenti ergò delati. Confessiones propè quadringentæ exceptæ: aliquot de tota vita. Confitentur etiam liberi Haidones dum huc se recipiunt in hyberna. Est hoc genus militum quiduis audès, sine villo stipendio, hostili spolio victitans, & ad omnem iniuriam cæli ac ferri duratum: homines ferè ante militiam pecoris pastores, sicut vocabulum gentis notat, asperi & agrestes: in quibus laudabiliter est quantum reperias integritatis, nempe alias intenti semper feriendo hosti, prædisque à Turca auertendis. Ad fidem Catholicam conuersi sunt septemdecim, quorum aliqui Germani, ex castris Budensibus reuertentes: hic confessi mortem ritè obierunt, sepultiq; sunt à Nostris. Alij adiuti rebus com-

modis qui aiebant se primum hinc respirasse, ex illo contento labore, quem sustinuerant ad Budam, cum perpetuo imbre, ac simul cum acri hoste dimicantes. Puer tredecim annorum è febris decumbens, expetijt à parente in templum educi, sed ob vim morbi neque se sustinere ipse, neque abs alio sustineri potuit: ergo parentem hæreticum questulus adigit, vt Confessarium vocet: statim verò atque absolutus est melius sensit, die postero corpus Christi percepit, & valuit. Puella quoque eandem valitudinem à febris eodem prorsus remedio recepit. Captus miles apud hæreticos, & damnatus, vt equuleo torqueretur, cum equo raptatus tolleretur in rotam, optauit, & obtinuit nostrum Sacerdotem, cui Sacerdos cupienti corpus Christi, impetrauit differri supplicium in alterum diem: itaque mortuus est significatione magnæ in Deum fiduciæ: in quo confirmando ad extremum opera est posita. Idem Sacerdos ad regni comitia missus totam ferè Quadragesimam concionatus est ad populum, & nobilitatem Hungaricam. Posonij audiuit confessiones etiam de tota vita aliquas: duas matronas ab usu calicis reuocauit, tertiam vacillantem in fide Catholica retinuit. Iuit quoque ad Budam, Societatifque munera, præsertim concionando, exercuit: rediens domum ex via ingressus Vaciam adiit ad iuuenem militem natu prænobilem morbo graui afflictum, qui confessus melius habere coepit, & qui moriturus putabatur, die in sequente surrexit. Ab eadem confessione, nostri Patris industria, & supplice rogatu miles Haido quæsiit medicinam, & reperit præsentem salutem, qui pulueris incendio ad Strigonium altius in aera eiectus, totoque corpore ambustus fuerat, oculis penitus corruptis, persuasus lucem Catholicam admittere in animum, simul cum fidei lumine lumen vnius oculi recepit postridie à sacra confessione, cui desperatam videndi facultatem acceptam refert. Hanc
messen

mensem conatus est Diabolus mala prurigne criminationum aspergere; sed mentita est iniquitas sibi, vel ipsorum hæreticorum constanti testimonio.

MISSIO DAROCIENSIS.

FRANCISCUS Darocius, vir genere & virtute nobilis, olim studiosus Viennæ apud Nostros, de Hæretico Catholicus, palam nunc facit, quâti sit proba iuventutis institutio. Darocij est huic domicilium, vico hæresibus infami. Darocium autem est regni Hungarici trans amnem Tybiscum ad Daciæ & Russiæ fines, in radicibus montis Carpathi. Hic alicubi meditatur Nostri sedem parare, etiam Turocio, hoc est à ducentis millibus passuum, habet Sacerdotem qui paucis mensibus magnam fert trepidationem Calunianis. Horum minister Darocio se in fugam coniecit, Domino Francisco pellente, cuius quinquaginta duo clientes, tum coloni, tum nobiles, ad fidem quam ignorabant venerunt, publica doctrina nostri Patris, & priuata congressione exciti. Pluribus longè iniectus est scrupulus, & dubitatio de Caluini dogmate, qui fluitantes adhærescunt adhuc ad opinionem: multi resecti sacramentis, quibus aut perperam vsi, aut multos annos abstinerunt. D. Franciscus, grauis decreti diplomate, à Cæsareâ Maiestate armatus, perrexit longius nostrum Patrem ducere. Hic in alio pago, quem deseruerat Minister hæreticus, fecit rem sacram quadraginta annos intermissam, atque habuit concionem frequente populo & approbante. Magna spes affulget rei bene gerendæ, si erunt operarij, orandus Dominus est messis.

C O L

COLLEGIUM CLAV-
DIOPOLITANVM, ET
ALBENSE, IN TRAN-
sylvania.

CLAUDIOPOLI variè trepidatum est, Transylvaniaque tota, nempe bellum ingruere à Moldavia. Formidatum, deinde gestum fuit ad Lippam, Lugusinum, Chanadnum, denique Varadinum, vbi Turcarum vis furibunda cecidit. Obsidio Varadiensis sex hebdomadas, ciuibus in vindictam, vti palam ipsi confitentur: etenim paulò ante furore Calurniano perciti, Catholicum templum funditus euerterant, omni instrumento turpiter perduto, dissecta materia, & viris Catholicis emissis, ministro buccinante nullam à Turca cladem fore vrbi id si auderent. Propugnata est tamen Dei præsidio, qui causam publicam Christianorum misericorditer respexit. Serenissimus Maximilianus pro Cæsare tenebat summam in exercitu Christiano, cum quo duo de Nostris fuerunt. Neque Transylviani, de quorum fortunis agebatur, rei bene gerendæ defuerunt, occuparunt Moldauam arcem in ripa Danubij munitam, caesis ad Lugusinum octo hominum millibus, & ducum præcipuorum capitibus domum relatis. Interea Michael Vayvoda Valachia percurrit totam Misiam, principes vrbes diripit, incendit Nicopolim, Borosterum, Ternuram, fuis duobus Bassis, cum iusto exercitu. Serenissimo Principi Sigismundo misit vexillum regnum, sub quo aiunt triginta millia hominum militare, quod hic visum est Claudio-poli eo pòdere, vt duo viri benè torosi vexillo ferèdo vix sint pares. Reliquus miles carptus à Christianis, & plu-
uijs

uis, abijt nullo facto memorabili. Hæc causa trepidationis: imminente periculo dimissæ fuerunt scholæ, quæ reuocata non fuerunt frequentes amplius ducentis quinquaginta auditoribus: ante bellum frequentiores. Additæ sunt tres lectiones, Philosophiæ vna, duæ aliæ de Sacerdotis institutione & controuersijs, quas etiam hæretici attentè, & libenter audiunt. Conciones tum Germanicæ, tum Hungaricæ verè sunt vtilis. Triginta hic & quinque Claudiopoli ab hæresi absoluti, & nouemdecim foris in excursionibus, quatuor adulti Arriani sacro baptisinate tincti, & duæ Turcæ mulieres. Duo viri nobiles ad bonam pacem diu, grauiterque turbatam, item coniuges eodem reducti. Quidam morbo damoneque conflictatus, tentatis omnibus Prædicantium allophytorum remedijs, interrogatus à nostro Patre num vellet esse Catholicus, annuit, & aqua lustrali aspersus, malum vtrumque expulit, quæ res dedit multum ruborem hæreticis, qui multa tetrè comminiscuntur, sed profectò solum commenta, vt deterreant iuuentutem, & plebem à nostro commercio: sed turris fortissima nomen Domini. Acceptum est hic in re familiari detrimentum, & emolumentum. Turris cum omnibus templi tectis Monastorij, quod Collegij est oppidum, de celo tacta exarsit, ad quæ restituenda amici & legati Cæsareæ Maiestatis dedere trecentos quinquaginta florenos, quæ summa est ducenorum nummum paannonum. Serenissimus Princeps pro innata beneficentia re ditibus Collegij adiecit mille florenos annuos, quo postulante ante cladem Turcicam quadraginta horarum preces institutæ. Sequitur Alba Iulia.

H O C anno dum Nostri Alba migrare coguntur, P. Franciscus Gilius ob sedecim annorum quos in Societate pertulit labores, ad præmium immortalitatis, vti pie credimus, emigravit. Scholæ quæ Grammaticæ erant cum Nostrorum migratione cessarunt. Conciones in templo
summo

summo in Dominicis habitæ frequentes, & gratæ: octo Mahometicam eiurantes perfidiam baptizati, conuersi hæretici diuersis in locis quadraginta. In pago Collegij præcipuo buccinatori Calviniano Catholicus suffectus Sacerdos: reliqui Græca Ruthenicaq; imbuti secta, mordicis suas tenent coeremonias, festa, ieiunia, eoq; ad fidem difficiliore: pane Angelorû palti sunt, post confessionem vel nunquam factam, vel diu intermissam, ducenti quinquaginta. Supplicationi, Corporis Christi solemnitatem addidit Serenissima, & Legati Cæsarei: Episcopus Vaciensis sacro, & ad populum concione eandem illustrauit. Nobilibus per excursiones præstita opera. Siculis item, magno cum fructu, pagis alijs petentibus, sacerdotes Catholici dati; aliqui ad honestam vitam reducti: templa restaurata: plurimi in fide confirmati, vt sunt Siculi ferè Catholici, sed apud eos abusus multi, quos tamen & tolli patiantur, & longum sæpe iter pro concione conficiunt. Addo poenam ob malum in Catholicos animum. Iudex erat in pago Bochart distante non longo ab Alba itinere: is orthodoxis infestus, multa in eos euomebat temerè: sed non impunè: instrumentum enim suum auctor sceleris dæmon occupauit, & vexauit crudelissimè. Hunc Sacerdos externus & Catholicus variè tentauit: dum nihil proficeret, adstantes aliû è Societate Alba Iulia affore minati sunt. Dæmon nouisse se hominem ait, què diceret, sed non expectaturû dum veniat. Factum eodem tẽpore dum Noster his vocibus (ego ibo) se venturum promittit, spiritus nequam quasi ludibûdus absentis Patris repetens verba, Ego ibo, effracta cernice, ore inuerso, exsectis, quod est horrendum dictu, virilibus, miserum hominem suffocauit, & relicto foetore maximo abscedit. Audita sub idem momentum à filio extra domum vox miseranda, Væ, væ, & clara, quæ causa fuit cur aliqui opera Patris aduenientis ad sanam mentem & fidem redirent. Hi successis impediti

pediti sub reditum Serenissimi Principis in Transyluaniam: turbari enim incolæ & Nostrorum eiectionem pertinaciter efflagitare. Et quidem Alba cedendum erat ad tempus, tribus voluntate Principis relictis, & vno in pagis, qui Societatis bona administret, cæteri Claudio-polim se contulerunt.

PROVINCIA SUPERIORIS GERMANIÆ.

SUPERIORE Germania e Socijs habuit plusve minusve trecentos sexaginta. Ingolstadium septuaginta. Biburgum quattuor. Dilinga triginta. Monachium 60. Ebersperga 6. Augusta 33. Ratisbona 22. Oenipontum 4. Hala 17.

Landsperga 40. Lucerna 18. Friburgum 16. Brändruem 14. Oetinga 8. Constantia 7. Nobiscum viuere desierunt quinque: inceperunt nouem. Ista vniuersim, qua sequuntur singillatim.

COM